

Bacheloroppgave

**Påvirkning mellom ungdommer i
barnevernsinstitusjoner**

en kvalitativ studie om ringvirkninger gjennom
miljøterapeutenes perspektiv

Forfattere:

Martin Nilsen og Ruben Minkstuen

Sosialt arbeid, Barnevernspedagog
2021

Antall ord: 9132

HØGSKULEN
I VOLDA

Gruppeerklæring

Denne oppgaven er vårt eget og selvstendige arbeid. Den gjør ikke bruk av andre sitt arbeid uten at det er oppgitt, den gjør ikke bruk av tekst fra eget arbeid uten at det er oppgitt, og kilder som er brukt er ført inn i både tekst og kildeliste på en måte som gjør at vi ikke vil få en 'ufortjent renommégevinst'. Den har heller ikke blitt brukt som eksamenssvar eller arbeidskrav tidligere.

Vi veit at oppgaven vil bli elektronisk kontrollert for plagiat og at alvorlige brudd med 'god sitatskikk' blir behandla som fusk jf. UH-lova § 4-7 og § 4-8, 3. ledd.

I arbeidet med oppgaven er personopplysninger behandlet i samsvar med retningslinjene som er å finne i Canvas. Oppgaven inneholder ikke opplysninger som kan føres tilbake til enkeltpersoner ut over det som de har godtatt gjennom samtykke eller som er offentlig kjent.

Vi gir Høgskulen i Volda rett til å publisere oppgaven vederlagsfritt i elektronisk form.

Forord

Da vi startet på Høgskulen i Volda for tre år siden hadde vi lite kunnskap og erfaring om sosialfaglig arbeid, men en ting var sikkert, vi ønsket å arbeide med mennesker i sårbare og vanskelige situasjoner. Nå, tre år senere, har vi tilegnet oss masse ny kunnskap og erfaringer innenfor yrkesfeltet. Vi har begge utviklet en interesse for barn og unge i sårbare situasjoner, og erfaringer fra barnevernsinstitusjoner har vært driveren for denne oppgaven. Vi har ønsket å spille videre på disse erfaringene, og vår nysgjerrighet og interesse danner grunnlaget for problemstillingen. Vi har fått testet våre kunnskaper, tålmodighet og samarbeidsevne gjennom dette prosjektet, og sitter nå med et ferdig prosjekt som skal representere en del av oss som fremtidige barnevernspedagoger.

Det har vært et stort og krevende prosjekt, og vi har hatt god hjelp i vår veileder May Catherin Ulstein. Tusen takk for at du har motivert oss i tunge tider, kommet med ærlige tilbakemeldinger og for at du har hatt troen på oss og prosjektet.

Vi vil også takke de tre informantene som stilte opp til intervju. Uten deres erfaringer og ønske om å dele, ville vi stått med store mangler.

Til slutt vil vi rekke en takk til medstudenter for gode og faglige diskusjoner under skriveprosessen. De uformelle samtalene i gangene på skolen har virkelig vært til hjelp når skrivingen har gått i stå. Vi ønsker dere lykke til med deres prosjekter og veien videre etter endt studie.

Volda, mai 2021

Martin Nilsen og Ruben Minkstuen

Sammendrag

Dette forskningsprosjektet er en kvalitativ studie gjort gjennom dybdeintervjuer, med tematikken rundt ungdommers smitteeffekt i barnevernsinstitusjoner. Vi har gjennom praksis og arbeidserfaring sett at det kan oppstå utfordringer rundt ungdommers påvirkningskraft mellom hverandre, og ser derfor på temaet som høyst relevant for sosialt arbeid. Problemstillingen er derfor: Hvordan håndterer man utfordringer som følger av at ungdommer i barnevernsinstitusjoner flokker seg til hverandre i stedet for personalet. For å belyse problemstillingen benytter vi relasjonsteori, risikohåndtering, toleransevinduet og kognitiv atferdsterapi, samt at vi ønsker å bruke tre forskningsartikler med overføringsverdi til temaet. For å innhente empirien som blir brukt i oppgaven, har vi gjennomført 3 forskjellige kvalitative dybdeintervjuer med 3 forskjellige miljøterapeuter fra 3 forskjellige typer barnevernsinstitusjoner. For å kunne ta med det vi så på som mest essensielt, samt anonymisere deltakerne, har vi behandlet intervjuene gjennom lydopptak, kodet de gjennom MAXQDA, og så skrevet sammendrag av sammendrag. Funnene våre sier noe om at alle informantene har opplevd en form for smitteeffekt blant ungdommene, samt at dette har påvirket personalgruppen på et personlig nivå, og det miljøterapeutiske arbeidet. Vi ser en kobling mellom funnene og forskningsartiklene som blir benyttet, der problematikk og bakgrunn hos ungdommene har innvirkning på hvordan deres relasjon seg imellom påvirker miljøterapeutisk arbeid. Vi konkluderer med at problematikken i tema fortsatt er et eksisterende problem for miljøterapeuter, samt at det finnes lite av ny forskning på feltet. Likevel kan vi se at gjennom gode relasjoner, planlegging, tillit, tilpassing og et trygt personal, kan man forebygge og håndtere de utfordringer som kommer av antisosiale relasjoner blant ungdommene.

Nøkkelord: Ungdommer, barnevernsinstitusjon, miljøterapi, relasjoner og smitteeffekt

Abstract

This research project is a qualitative study done through in-depth interviews, with the theme of the contagion effect of youths in child welfare institutions. Through work experience, we have seen that challenges can arise regarding youths influence between each other, and therefore see the topic as highly relevant for social work. The problem of this thesis is therefore: How to handle challenges that result from youths in child welfare institutions flocking to each other instead of the staff. To shed light on the problem, we use relational theory, risk management, the tolerance window and cognitive behavioral therapy, and we want to use three research articles with transfer value to the topic. To obtain the empirical data used in the thesis, we conducted 3 different qualitative in-depth interviews with 3 different environmental therapists from 3 different types of child welfare institutions. To include only what we saw as most essential, as well as to anonymize the participants, we processed the interviews through audio recordings, coded them through MAXQDA, and then wrote summaries of summaries. Our empirical findings say that all the informants have experienced a form of contagion effect among the youths, and that this has affected the staff group on a personal level, and the environmental therapeutic practice. We see a link between the findings and the research articles that are used, where the problems and background of the youths have an impact on how their relationship with each other affects environmental therapeutic work. We conclude that the issue in the topic is still an existing problem for environmental therapists, and that there is little new research on the subject. Nevertheless, we can see that through good relationships, planning, trust, adaptation, and a safe staff, one can prevent and deal with the challenges that come from antisocial relationships among youths in child welfare institutions.

Keywords: Youths, child welfare institution, environmental therapy, relational theory, contagion effect

Innhold

Forord.....	II
Sammendrag	III
Abstract	IV
1. Innledning	1
1.1 Aktualisering og relevans	1
1.2 Problemstilling og avgrensning	2
2. Kunnskapsgrunnlag	3
2.1 Bakgrunn.....	3
2.1.1 Juridiske rammer for barnevernsinstitusjonene.....	3
2.1.2 Miljøterapeutisk arbeid	4
2.2 Teori.....	4
2.2.1 Relasjonsteori.....	4
2.2.2 Risikohåndtering	4
2.2.3 Toleransevinduet	5
2.2.4 Kognitiv atferdsterapi	5
2.3 Eksisterende forskning på feltet.....	6
2.3.1 Vennskap – Perspektiver og tilnærminger blant ungdom i barneverninstitusjon	6
2.3.2 God omsorg i barnevernsinstitusjoner	7
2.3.3 Behandling av ungdom i institusjoner – Hva sier forskningen?.....	7
3. Metode.....	9
3.1 Valg av informanter	9
3.2 Dybdeintervju	10
3.3 Forskningsetikk	10
3.4 Hermeneutikk.....	11
3.5 Pålitelighet, gyldighet, generaliserbarhet og transparens.....	11
3.6 Metodekritikk	12
4. Funn	13
4.1 Om arbeidet	13
4.1.1 En vanlig arbeidsdag.....	13
4.1.2 Type brukere.....	13
4.2 Påvirkning av miljøterapeutiske arbeidet	14
4.2.1 Relasjoner.....	14

4.2.2 Miljøterapeutiske teorier og arbeidsmetoder	14
4.2.3 Skille ungdommene ved aktiviteter	14
4.3 Påvirkning av arbeidsmiljø og personalet	15
4.3.1 Følger for arbeidsmiljøet	15
4.3.2 Regler og grensesetting	15
4.3.3 Bemanning	16
4.4 Benytte relasjonen konstruktivt	16
4.4.1 Fordeler	16
4.4.2 Ulemper	16
4.4.3 Utfordringer og etiske dilemmaer	16
5. Diskusjon	18
5.1 Hvordan påvirker relasjonen mellom ungdommene det miljøterapeutiske arbeidet på institusjonen?	18
5.2 Hvordan kan negativ ungdom-ungdom-relasjon påvirke arbeidsmiljøet og personalet?	19
5.3 Hvordan kan man benytte seg av relasjonen mellom ungdommene på en konstruktiv måte?	21
6. Avslutning	22
7. Bibliografi	24
8. Vedlegg	26
8.1 Vedlegg 1 – Samtykkeskjema	26
8.2 Vedlegg 2 – Intervjuguide	28

1. Innledning

Gjennom praksis og arbeidserfaring har vi sett at ungdommers innflytelse og påvirkningskraft kan skape gode effekter, men også problematiske utfordringer i miljøet på barnevernsinstitusjoner. Ulset (2016a) gir uttrykk for at ungdommer på barnevernsinstitusjoner ikke har den tryggeste relasjonen til de voksne, da de har en persepsjon av at de voksne kun er der for å tjene penger. Når ungdommene har behov for omsorg og å bli anerkjent og sett, tviler de på om dette er ektefølt fra de ansattes side. Med dette i mente, er det ikke ulogisk å tenke at ungdommen finner det lettere å støtte seg på og samtale med hverandre om sine utfordringer og problemer. Dog er det mangel på forskning som sier noe om problematikken som kan oppstå rundt ungdommer som flokker seg til hverandre. Med dette mener vi forskning på hvordan relasjonene er ungdom-ungdom og personal-ungdom, men spesielt ungdommen seg imellom. Det er her vårt prosjekt skal bidra med økt kunnskap på feltet, slik at miljøterapeutene i barnevernsinstitusjoner kan øke kvaliteten over yrkesutøvingen deres, samt øke livskvaliteten til ungdommene og gi de forutsetninger til å håndtere utfordringer de måtte møte på i senere tid. Dette skal oppgaven belyse gjennom empiri fra tre kvalitative intervjuer, gjort med tre forskjellige miljøterapeuter, med over 5 års erfaring fra barnevernsinstitusjon. Informantene arbeider også i forskjellige type institusjoner med forskjellig mandat etter Barnevernloven (1992).

1.1 Aktualisering og relevans

Smitteeffekt av atferd vil bli et samfunnsmessig problem når det går utover ungdommers liv og utvikling på veien til å bli voksen og selvstendig. I 2009 ble det gjort en undersøkelse i Bergen som antydte at ungdommer på barnevernsinstitusjoner uten rushistorikk, blir påvirket av andre ungdommer på samme institusjon med rushistorikk (Mnchow, 2009). Det er ikke sannsynlig at det er kun rusproblematikk som har smitteeffekt på ungdommene, da vi ser at miljøterapeuter fra barnevernsinstitusjoner forteller at skoleskulk og rømming også kan være en del av problematikken rundt smitteeffektene (Storø, 2017). Med dette i mente, er det et samfunnsmessig problem når det går utover fremtidens samfunnsvertikere. Det er nok heller ikke slik at for eksempel rusproblematikken til ungdommen forsvinner etter endt opphold. I 2020 la Aftenposten ut en artikkel om en ungdomsjente som hadde begynt å ruse seg på institusjon. Da hun ble 18 år og ikke lenger skulle bo på institusjonen, endte hun opp med å flytte vekk, men rusproblematikken fulgte henne. Sammen med kjæresten endte de opp med å planlegge en dødelig overdose (Aasheim & Lunde, 2020). Artikkelen får frem en litt mindre kjent subkultur rundt rus, spesielt blant ungdommer, kanskje enda mer rundt institusjonsungdom.

Fordi det finnes mange barnevernsinstitusjoner i Norge, og fordi det ofte er mer enn én ungdom på disse institusjonene (Storø, 2017), vil det være en sannsynlighet for at miljøterapeutene eller sosialarbeiderne på plassene vil møte på problematikken som er blitt belyst. I de tilfellene vil det være gunstig å inneha kunnskap om hva man kan gjøre for å jobbe konstruktivt med den uheldige situasjonen som måtte oppstå. Videre vil det være aktuelt å se på problemstillingen som en sannsynlig innfallsvinkel i miljøterapeutisk arbeid

på et mer generelt nivå også. Da miljøterapeutisk arbeid og terapi ikke bare anvendes i barnevernsinstitusjoner, kan det tenkes at andre arenaer som skoler, barnehager, krisesentre, dagtilbud med mer, også kan møte på samme type problematikk.

1.2 Problemstilling og avgrensning

Som sosialarbeidere har vi begge erfart at det er vanskelig å håndtere situasjoner der relasjonen mellom ungdommene utfordrer miljøet. Spesielt når de benytter seg av å bruke hverandre som «samtalepartnere» og «terapeuter». Begrepet «å flokke seg» vil i dette prosjektet omhandle ungdommer i institusjon som bygger relasjon seg imellom, fremfor personalet, både på godt og vondt. Man ønsker i størst grad å forebygge fremfor å reparere. I enkelte tilfeller kan man oppleve at forebyggingen ikke strekker til, og hvordan skal man håndtere situasjonen når skaden allerede er skjedd. Dette ønsker vi å forske nærmere på, gjennom å stille følgende spørsmål til problemstilling: *Hvordan håndterer man utfordringene som følger av at ungdommer i barnevernsinstitusjoner flokker seg til hverandre og ikke personalet?* For å svare på problemstillingen, har vi utarbeidet tre forskningsspørsmål.

For å få en forståelse av situasjonen som er uttrykt i problemstillingen, ser vi det hensiktsmessig å inneha en forståelse av hvordan ungdommer som flokker seg påvirker arbeidet til miljøterapeuter i barnevernsinstitusjoner. Dette kan bidra til bevisstgjøring av situasjonen, som igjen kan føre til at kvaliteten på miljøterapien ikke svekkes. Det første forskningsspørsmålet er derfor: *Hvordan påvirker relasjonen mellom ungdommene det miljøterapeutiske arbeidet på institusjonen?*

Arbeid i barnevernsinstitusjoner kan tidvis være veldig krevende, og statistikken viser at det er stort gjennomtrekk blant de ansatte (Johansen, 2014, s. 27). Ungdommer som flokker seg til hverandre i negativ forstand, kan virke utmattende og utfordrende for personalet. Vi ønsker å se nærmere på hvordan disse utfordringene påvirker personalet innad, og hvilke faktorer som kan sikre at personalet klarer å stå i disse situasjonene. Det andre forskningsspørsmålet er derfor: *Hvordan kan negativ ungdom-ungdom-relasjon påvirke arbeidsmiljøet og personalet?*

For å se på hvordan man kan bearbeide utfordringer som måtte oppstå på grunn av ungdom-ungdom-relasjonene, ser vi oss nødt til å kaste et lys på hvordan denne relasjonen kan anvendes på en konstruktiv og positiv måte. Det siste forskningsspørsmålet er derfor: *Hvordan kan man benytte seg av relasjonen mellom ungdommene på en konstruktiv måte?*

For å tolke problemstillingen og forskningsspørsmålene er det noen teorier som vil stå sentralt i prosjektet, da relasjonsarbeid, risikovurdering, toleransevinduet og kognitiv atferdsterapi. Bakgrunn for valg av teori kommer senere i oppgaveteksten.

2. Kunnskapsgrunnlag

Prosjektet tar for seg ungdommer som bor i barnevernsinstitusjoner og eventuelle problemer som kan oppstå gjennom smitteeffekter og ungdommenes relasjon til hverandre. Informantene vi har intervjuet arbeider i forskjellige institusjoner med forskjellig plasseringsgrunnlag etter Barnevernloven (1992). Vi ser det derfor hensiktsmessig at de juridiske rammene for barnevernsinstitusjonene blir belyst. Samtidig ønsker vi å belyse miljøterapi som arbeidsmetode, slik at leser skal få en kontekst av oppgavens fokusområde. Teori om relasjoner, risikohåndtering, toleransevinduet og regulering, samt kognitiv atferdsterapi anses som relevant kunnskapsgrunnlag for tematikken i oppgaven. Vi har også sett på eksisterende forskning på tematikken for oppgaven, og har benyttet oss av 3 artikler/rapporter som skal avdekke kunnskapshull og/eller bygge oppunder empirien som presenteres senere i oppgaven.

2.1 Bakgrunn

2.1.1 Juridiske rammer for barnevernsinstitusjonene

Barnevernet og barneverninstitusjoner har eget lovverk i Barnevernloven (bvl., 1992). Lovverket legger føringer for arbeidet som utføres og institusjonenes mandat. Vi ønsker derfor å belyse de sentrale paragrafene fra Barnevernloven og Rettighetsforskriften (2011) som er relevante for denne oppgaven og institusjonene vi har intervjuet.

Barnevernloven har som formål å sikre at barn som lever under utfordrende forhold skal få nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse. Den skal også sørge for at barn får gode og trygge oppvekstvilkår (bvl. § 1-1). «Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, en institusjon, et senter for foreldre og barn eller et omsorgssenter for mindreårige etter denne loven, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13e.» (bvl. § 6-7). Dersom et barn er uten omsorg, skal barnevernstjenesten sette inn hjelpetiltak. Disse hjelpetiltakene kan ikke opprettholdes mot foreldrenes vilje (bvl. § 4-6 første ledd). Ved fare for at barnet blir skadelidende, kan man uten samtykke fra foreldrene, treffe midlertidig vedtak om plassering utenfor hjemmet (bvl. § 4-6 andre ledd). Det kan også treffes vedtak om omsorgsovertakelse ved alvorlige mangler i den daglige omsorgen, mangel på behandling og opplæring for hjelpetrequende, dersom barnet blir mishandlet eller utsatt for overgrep, eller hvis det er overveiende sannsynlig at barnets helse eller utvikling tar skade etter mangel på tilstrekkelig ansvar fra foreldrene (bvl. § 4-12). Barn som viser alvorlig atferdsvansker ved alvorlig eller gjentatt kriminalitet, vedvarende misbruk av rusmidler eller «på annen måte» kan plasseres med eller uten samtykke fra den som har foreldreansvaret (bvl. § 4-24). Dersom barnet er plassert med samtykke, kan institusjonen holde tilbake barnet i tre uker dersom samtykket trekkes (bvl. § 4-26). Institusjonene sin kvalitet blir sikret gjennom rettighetsforskriften hvor formålet er å sikre at beboerne får forsvarlig omsorg og behandling. Den skal også sikre at beboerne blir behandlet hensynsfullt hvor barnets beste skal være grunnleggende (Rettighetsforskriften § 1).

2.1.2 Miljøterapeutisk arbeid

Miljøterapi kan defineres som «En systematisk og gjennomtenkt tilretteleggelse av miljøets psykologiske, sosiale og materielle/fysiske betingelser i forhold til individets og gruppens situasjon og behov. Hensikten med dette er å fremme deres muligheter til læring, mestring og personlig ansvar.» (Larsen, 2018, s. 16; Larsen & Selnes, 1975, s. 14). Denne definisjonen tar for seg hvordan man arbeider miljøterapeutisk, samt hensikten med arbeidet. Videre skriver Larsen (2018) om miljøterapiens primære oppgave og hvordan målet med miljøterapien er å skape muligheter for utvikling og forandring. Her vektlegges det at det må ligge en faglig forståelse av hvordan man skal oppnå forandring for den enkelte, og at det er institusjonens forståelse som legges til grunn for miljøterapien.

2.2 Teori

2.2.1 Relasjonsteori

Relasjoner kan ses på som en av grunnsteinene i sosialt arbeid og man kan si at alt sosialt arbeid, nærmere bestemt arbeid med mennesker, foregår i relasjoner (Levin & Ellingsen, 2015; Storø, 2008). De profesjonelle relasjonene man danner seg gjennom sosialfaglig arbeid kan inneholde liknende elementer som de private relasjonene man inngår i, men det vil fortsatt være vesentlige forskjeller.

Mens den private relasjonen stort sett eksisterer i kraft av seg selv, eksisterer den profesjonelle relasjonen fordi det ene mennesket har behov for hjelp fra det andre. Denne hjelpen ytes dessuten i sammenheng med at hjelperen er betalt for å gjøre sitt arbeid. (Storø, 2008, s. 110).

Et delmål med relasjonsarbeid er å skape tillit til brukeren. Dog kan det hende at tilliten ikke faller på plass fordi brukeren har blitt henvist til sosialarbeider uten å ønske dette selv (Levin & Ellingsen, 2015). Balansen i relasjonen kan derfor sammenlignes med relasjonen til det lille barnet og foreldrene, en asymmetrisk relasjon, hvor den ene setter premissene som den andre må forholde seg til (Storø, 2008). Levin & Ellingsen (2015) vektlegger at sosialarbeidere må inneha kunnskap om forhold som kan påvirke relasjoner, slik at man på best mulig måte kan bygge opp en god relasjon til brukere. En slik relasjonskompetansen er nødvendig som både tolkning- og handlingsredskap.

2.2.2 Risikohåndtering

Risikohåndtering og risikovurdering blir anvendt på mange områder, både på individ og samfunnsmessig nivå, og handler om å håndtere (risikohåndtering) eller forebygge (risikovurdering) uønskede hendelser eller utviklinger (Ellingsen & Kruke, 2015). For å gjøre dette må en ta hensyn til individenes forskjellige forutsetninger. De to mest kjente metodene for å bruke risikohåndtering på er intuitiv og analytisk resonnering. Den intuitive resonneringen er erfaringsbasert og påvirket av følelser, som får deg til å agere ut ifra gjenkjennbare situasjoner. Denne anvendes mest i situasjoner der en rask handling, vurdering eller et tiltak er nødvendig, mens analytisk resonnering handler mer om å ta

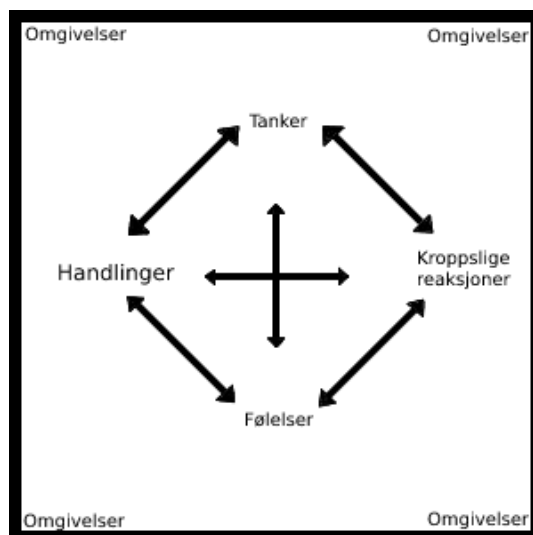
bevisste og logiske valg (Ellingsen & Kruke, 2015). Med dette mener Ellingsen & Kruke (2015) at vi heller setter argumenter og aspekter for å forstå situasjoner opp mot hverandre, slik at en sitter med en større forståelse av de eventuelle «risikosituasjonene» (Ellingsen & Kruke, 2015, s. 219) som måtte oppstå. I møte med ungdommer som bor på barnevernsinstitusjoner, kan begge metoder for risikohåndtering og vurdering anvendes på hver sin måte. I tillegg er risiko for egen sikkerhet også viktig på barnevernsinstitusjoner. Selv om risikohåndtering kanskje oftest går ut på å ta vurderinger og avgjørelser rettet mot brukere, poengterer Ellingsen & Kruke (2015) at det også er viktig å ha fokus på egen sikkerhet i arbeid med mennesker sosiale problemer.

2.2.3 Toleransevinduet

Toleransevinduet er en modell utviklet av Siegel (2012) og et teoretisk verktøy som man kan anvende der en bruker ikke klarer å regulere seg selv (Nordanger & Braarud, 2017). Der man ser at brukeren er i alarmberedskap utenfor toleransevinduet (hypo eller hyperaktiv), kan man anvende toleransevinduet for å regulere brukeren inn i deres toleransevindu. Ungdom som bor på barnevernsinstitusjoner, er der ofte av forskjellige grunner og vedtak. Disse ungdommene har opplevd forskjellige ting som kan ha påvirket hvordan de regulerer seg selv i situasjoner der de havner utenfor toleransevinduet sitt (Nordanger & Braarud, 2017). Toleransevinduet kan ved hjelp av miljøterapeuten som anvender det, bidra til å lære ungdommen eller barnet til å gjenkjenne symptomer eller kjennetegn på når de er i ferd med å havne utenfor (Nordanger & Braarud, 2017). Toleransevinduet skal på denne måten være et verktøy ikke bare for å reparere og hjelpe i nuet, men også være med på å skape en forebyggende effekt, slik at brukeren etter hvert lærer seg disse tegnene, og kanskje til slutt lærer å regulere seg selv på egenhånd. I tillegg kan toleransevinduet brukes på en selv som feltoperatør/miljøterapeut/personen som står i situasjonen. For eksempel når en vet at en skal inn i en krevende og stressende situasjon. På denne måten kan man lettere få kontroll på situasjonen (Nordanger & Braarud, 2017).

2.2.4 Kognitiv atferdsterapi

Kognitiv miljøterapi, eller kognitiv teori som det også kalles, er en kunnskapsbase som ser på samspillet mellom tanker, følelser og kroppslige reaksjoner. Kognitiv teori bygges på kognitiv nevrovitenskap som fundament, og har videre vært driveren for utviklingen av kognitiv atferdsterapi. Kognitiv atferdsterapi ser på samspillet mellom de fysiske og psykiske reaksjonene og kan illustreres gjennom *den kognitive diamanten* (Dramsdahl & Jordahl, 2015). Sentralt for kognitiv atferdsterapi er endringen av tankemønstre, hvor man ønsker å kvitte seg med uhensiktsmessige tankemønstre og erstatte disse med nye hensiktsmessige mønstre. Dette er mulig da den menneskelige hjernen «[...] gjør oss i stand til å overstyre de mer primitive delene av hjernen, og kan sikre hensiktsmessig atferd selv om instinkter og følelser er aktivert.» (Dramsdahl & Jordahl, 2015, s. 79).

Figur 2.1 Den kognitive diamanten etter Dramsdahl & Jordahl (2015)

Når det er snakk om den kognitive diamanten, sier Dramsdahl & Jordahl (2015) at modellen også har en betydning for personalet. Det er normalt å oppleve at brukere kan trigge reaksjoner hos en selv, og det vektlegges at personalet må være bevisst på sine tanker og reaksjoner. Dersom man er åpen om disse triggerne, vil åpenheten i personalgruppen kunne være en avgjørende faktor for trygghet eller utrygghet innad i personalet. Trygghet og at man spiller hverandre gode, er ansett som viktige faktorer i godt teamarbeid (Dramsdahl & Jordahl, 2015).

2.3 Eksisterende forskning på feltet

2.3.1 Vennskap – Perspektiver og tilnærminger blant ungdom i barneverninstitusjon

Artikkelen Vennskap (Ulset, 2016b), tar for seg ungdommer som bor på barnevernsinstitusjoner, og deres perspektiv på vennskap. Artikkelen er en kvalitativ studie som baserer seg på intervjuer med 10 ungdommer i barnevernsinstitusjoner. Ulset får frem noen ungdommers meninger om hva som gjør det vanskelig og lite ønskelig å skaffe seg venner på utsiden av barnevernsinstitusjonen. Blant grunnene, kommer det frem at ungdommene føler på en vanskelighet ved å flytte rundt på seg, og har gjennom erfaring opplevd at det er tungt å ta et farvel med en nær venn. Derfor vegrer ungdommene seg for å prøve å etablere nære vennerelasjoner utenfor institusjonene (Ulset, 2016b). Ulset forklarer at informantene føler på et stigma rundt det å bo på institusjonene og at jevnaldrende dømmer de på bakgrunn av dette.

[...] Å bo og «høre til» i barnevernsinstitusjon kunne bidra til at ungdommene ikke alltid opplevde samsvar mellom sine uttrykte ønsker om og behov for venner og de faktiske forhold. De ga uttrykk for at de ønsket å ha venner rundt seg, og at venner var svært viktig for dem, men situasjonen de var i gjorde disse relasjonene mer kompliserte og krevende å få til. Det kunne oppleves vanskelig og lite

hensiktsmessig å prøve å skape og inngå i nye vennerelasjoner utenfor institusjonssettingen (Ulset, 2016b, s. 90).

Dette bygger opp under vegringen for å skaffe seg venner utenfor institusjonen. I artikkelen viser det seg at det er lettere for ungdommene å heller la være å bli venner med andre utenfor institusjonen fordi miljøterapeutene eller ansatte skal kontrollere. Ulset referer til Stockholm (2009) som gjennom sin avhandling finner at ungdommene har lettere for å skape vennerelasjoner innad i institusjonene og klarer med dette å skape relasjoner som de kan støtte seg mer på, fordi de forstår situasjonene til hverandre.

2.3.2 God omsorg i barnevernsinstitusjoner

Beboersammensetning er et kapittel i rapporten God omsorg i barnevernsinstitusjoner, 2017. Beboersammensetning tar for seg dilemmaer ved beboersammensetning på barnevernsinstitusjoner. Det er et kapittel som baserer seg i stor grad på kvalitative «surveyer» (undersøkelser), gjennomført med miljøterapeuter, beboere på institusjoner og ledere for institusjonene. Kapitlet setter lys på forskjeller på institusjoner, samt at det sjeldent er likt hos alle. Mange av miljøterapeutenes utsagn bærer et preg av mye positive erfaringer/opplevelser rundt ungdommene. Storø oppsummerer selv at miljøterapeutene og ungdommene deler synet på påvirkningskraften mellom beboerne: «De er mer opptatt av å framheve den støtten de gir hverandre og at de skal trives. Poenget om støtte mellom ungdommene deles av miljøterapeutene» (Storø, 2017). Dog trekker de frem noen negative synspunkter på for eksempel det å ha ungdom med lik problematikk/utfordring(er) kan bidra til smitteeffekt: «Det er utfordrende at de (ungdommene) kan påvirke hverandre negativt på skoleskulk, rømme og rus. Det er lett å bli med.» (Storø, 2017). Rapporten understreker at deltakende informanter hadde en tankegang som var mer rettet mot vennskap, fellesskap og gruppedynamikk, i stedet for negativ påvirkning. Videre kommer det fram at fokusgruppene var tvetydige på hva slags alderssprik de ønsket på institusjonene, da ungdommene helst ville ha jevnaldrende, ville miljøterapeutene ha større sprik. Det var dog en lik forståelse av at kjønn ikke hadde så mye å si. Med disse individuelle omstendighetene, blir tydelig i teksten at det er mye hensyn som tas høyde for i arbeidet på disse institusjonene. Avslutningsvis konkluderer Storø (2017) med at dersom sammensetningen skal fungere godt må det være «[...] luft (aldersspredning) mellom medlemmene av gruppa.».

2.3.3 Behandling av ungdom i institusjoner – Hva sier forskningen?

Ungdommer i behandlingsinstitusjoner er spesielt utsatt for en negativ smitteeffekt mellom beboerne, og man ser at denne smitteeffekten også påvirker hvordan ungdommene tar til seg behandlingen (Andreassen, 2003). Andreassen (2003) referer til en undersøkelse av Chamberlain og Friman utført i 1995, hvor man så på ungdommer som bor i behandlingsinstitusjoner, og hvordan graden av kontakt med ungdommer med atferdsvansker påvirket beboerne. Undersøkelsen viser en tydelig økning av kriminelle handlinger hos beboerne, i sammenheng med graden av samspill med kriminelle ungdommer utenfor institusjonen. På den andre siden ser man at ungdommer i

atferdsinstitusjoner responderer godt på sosial omgang med prososiale ungdommer, og at prososiale venner kan være en påvirkende faktor for at ungdommene skal benytte seg av behandlingstilbudet på en god måte. Forskning viser også at gruppesammensetningen og forholdene på institusjonen er også en påvirkende faktor. Dersom den etablerte ungdomsgruppen viser tegn til endring i positiv forstand, og det er lite til ingen utagering ved inntak av ny ungdom, vil man kunne oppleve at den nye ungdommen påvirkes av den prososiale etablerte gruppen (Andreassen, 2003).

3. Metode

For å innhente empirisk data til forskningsprosjektet, har vi brukt kvalitativ forskning gjennom dybdeintervjuer. Dette ble valgt som metode da vi ønsket å se på sosialarbeidere sine egne erfaringer og refleksjoner rundt fenomenet som er beskrevet i problemstillingen. Kvalitativ metode vil i større grad åpne opp for dypere forståelse av temaet, hvorpå kvantitativ metode vil avgrense og standardisere svarene i større grad. I forkant av intervjuene ble det utarbeidet en intervjuguide i tråd med Tjora (2017, ss. 155-158) sin mal for dybdeintervjuer. Guiden var utformet med åpne spørsmål, slik at intervjuobjektet har rom for å gå i dybden på de spørsmålene man har mange erfaringer og trekke frem (Tjora, 2017). Et av intervjuene ble gjennomført digitalt med lyd og bilde, da den pågående pandemien gjorde det vanskelig å møte informanten fysisk. De to resterende intervjuene ble gjennomført fysisk. I forkant av intervjuene ble det sendt ut et informasjonsskriv om prosjektet, samt forespørsel og samtykke til informasjonssinnhenting gjennom intervju (Vedlegg 1).

Innhenting og håndtering av data i form av personopplysninger, samsvarer med retningslinjene og løyve gitt fra NSD 12.01.2021 for prosjekt med referansekode 797431. I samsvar med løyve gitt fra NSD, slettes alle personopplysninger innen 30.06.2021.

3.1 Valg av informanter

Målgruppen for informanter er profesjonelle med arbeid relevant for sosialt arbeid. Aldersspennet i utvalget er mellom 20 og 80 år, herunder voksne mennesker som selv kan samtykke til intervju. For prosjektet har vi valgt å bruke tre informanter med erfaring fra barneverninstitusjoner, og har med dette oppnådd god dekning på problemområdet. Dette merket vi ved at de fleste informantene gav liknende svar og metoder for håndtering. Valget av informanter har blitt selektert med bakgrunn i geografisk område for hvor bacheloroppgaven skrives, da den pågående pandemien gjør det uforsvarlig å skulle reise på kryss og tvers i landet. Videre har det vært en prioritet å få snakke med miljøterapeuter i behandlingsinstitusjoner med erfaringer knyttet til problemstillingen. Dog har vi sett oss nødt til å utvide til et mer generelt utvalg av barnevernsinstitusjoner, da miljøterapi er i fokus hos alle barnevernsinstitusjoner, og trumfer viktigheten av hva slags mandat institusjonen er underlagt. Informantene er rekruttert gjennom direkte kontakt og til dels bekvemmelighetsutvalg (Tjora, 2017).

3.2 Dybdeintervju

Empirien til oppgaven ble innhentet gjennom dybdeintervju med tre informanter fra relevant yrkesfelt. Dybdeintervju som metode har som formål å samle inn intervjuobjektets meninger, holdninger og erfaringer. Med andre ord er empirien svært subjektiv og består av informanten sin oppfattelse av omverdenen (Tjora, 2017). Det ble utarbeidet en intervjuguide i forkant av intervjuene, kategorisert med ulike temaer og spørsmål for hvert tema (Vedlegg 2). Dog erfarte vi at man tidvis avviket fra guiden, da intervjuobjektene svarte på flere av de påfølgende spørsmålene under refleksjoner på tidligere spørsmål. Åpne og konkrete spørsmål dannet grunnlaget for intervjuguiden. Hensikten med spørsmålene er å skape refleksjon hos intervjuobjektet, og vi så oss også nødt til å avvike fra intervjuguiden for å skape flyt i samtalen (Tjora, 2017).

Informant	Utdanning	Dato	Varighet
Informant 1	Sosionom	30.03.2021	50 min
Informant 2	Sosionom	06.04.2021	62 min
Informant 3	Barnevernspedagog	09.04.2021	75 min
		Totalt	3t 7 min

Tabell 3.1 Informanttabell

Intervjuene varte mellom 50 og 75 minutter, noe vi anser som passe lengde for å forhindre at informantene går lei. Begge forfattere var til stede under intervjuene og for å sikre informasjonen vi innhentet under intervjuene, tok vi lydopptak. Disse lydopptakene ble senere transkribert i programmet MAXQDA, kodet etter tema, analysert nærmere og skrevet sammendrag av. Disse sammendragene fra intervjuene er hva vi legger til grunn i funnkapitlet og vil senere bli brukt i drøfting-kapitlet.

3.3 Forskningsetikk

Tjora (2017) understreker at uavhengig av de juridiske kravene, bør det ligge etiske aspekter i all forskning. Her trekker han frem begreper som tillit, konfidensialitet, respekt og gjensidighet. Dette sier noe om hva relasjonen forsker-informant bør være preget av, og han sier videre at vanlig høflighet er et godt grunnlag for god forskningsetikk. Det er også knyttet etikk til hvordan man håndterer den dataen man samler inn. I dette tilfellet vil det si lydopptakene fra intervjuene. Gjennom intervjuprosessen og transkribering har vi hatt et stort fokus på håndteringen av innsamlet data, og sørget for at materialet kun er tilgjengelig i fysisk format og ikke skylagring. Trygg håndtering av sensitiv informasjon er essensielt i slike forskningsprosjekter, og gode rutiner er viktig for at sensitiv informasjon ikke kommer på avveie (Tjora, 2017). Når det kommer til dybdeintervjuer, vektlegger Tjora (2017) kravet om at informanten ikke skal komme til skade. Forskningsprosjektet vi har gjennomført er i samsvar med tillatelse fra NSD, og i samtykkeskjemaet blir intervjuobjektene informert om at de når som helst kan trekke samtykket sitt. På denne måten står informantene fritt til å trekke samtykke dersom det skulle oppstå situasjoner hvor de føler det er vanskelig å skulle utlevere informasjon til oss (Tjora, 2017). Det står også i samtykkedokumentet at informantene godkjenner at deres opplysninger blir publisert på en slik måte at de kan bli

identifisert. Dette betyr ikke at vi som forskere kan presentere dataen på en slik måte at informantene blir gjenkjent, men at det i enkelte situasjoner kan være umulig å garantere anonymitet (Tjora, 2017). Vi har hatt et stort fokus på å opprettholde informantene sin anonymitet underveis i dette prosjektet, og som følger av dette har vi sett oss nødt til å fjerne enkelte detaljer om informantene. Dette kan være detaljer om spesialiseringer innenfor fagfeltet, utdanningsbakgrunn eller ansvarsoppgaver de har på institusjonen. Det har også blitt vektlagt hvordan vi fremstiller informantene gjennom funnene, hvor vi ønsker å beholde konteksten og budskapet i det som ble sagt, samt fremstille informantene på en etisk og forsvarlig måte. Dog har vi analysert og plukket ut den informasjonen som vi føler er relevant til temaet og oppgaven.

3.4 Hermeneutikk

Den hermeneutiske sirkel står sentralt i et forskningsprosjekt slik som dette og er en modell som illustrerer endringen av forforståelse i et forskningsprosjekt. Modellen tar for seg prosessen hvor man møter prosjektet med en forforståelse av et tema, hvordan denne forforståelsen endrer seg etter hvert som man tilegner seg kunnskap. Den hermeneutiske sirkelen består av fire deler som stadig er i bevegelse, hvor første punkt er forforståelsen av temaet før man begynner forskningen. Etter hvert som man forsker på deler av temaet, vil man tilegne seg kunnskap og man kan oppleve at fordommene eller forforståelsen man begynte med er endret. Dette beskriver punkt nummer 3, en ny forforståelse. Når man nærmer seg forskningsprosjektet og man har tilegnet seg enda mer kunnskap, vil den nye forforståelsen igjen justere seg i tråd med den nye kunnskapen. Slik vil den hermeneutiske sirkelen gjenta seg. Man kan derfor betegne sirkelen som en slags spiral som aldri slutter (Krogh, 2014).

Gjennom dette prosjektet har vi selv opplevd at vår forforståelse har blitt endret. Før vi startet med prosjektet hadde vi egne erfaringer med tematikken, og en slags forforståelse av hvilke utfordringer som kan oppstå, hvorfor det oppstår og hvordan man kan håndtere det. Etter hvert som vi hadde intervjuer og fant eksisterende forskning på feltet, opplevde vi å få en utvidet forståelse og ny kunnskap på området, og vi sitter nå med en ny og dypere forståelse av temaet.

3.5 Pålitelighet, gyldighet, generaliserbarhet og transparens

For kvalitativ forskning sier Tjora (2017) at det er tre kvalitetskriterier for forskningen. Disse kvalitetskriteriene er pålitelighet, gyldighet og generaliserbarhet. Pålitelighet dreier seg om sammenhengen gjennom hele forskningsprosjektet, hvor på forskernes egne forkunnskaper bør belyses og tas høyde for. Gyldighet tar for seg de svarene man får gjennom datainnsamling, og hvorvidt de faktisk svarer på spørsmålene man stiller. Generaliserbarhet vil si noe om forskningen og dens relevans utenfor enheter man har undersøkt. Transparens vektlegger presentasjonen av forskningen og hvordan man kan gi leseren innblikk i hva som har blitt gjort under forskningen.

Gjennom prosjektet har vi ønsket å holde en rød tråd opp mot problemstillingen og temaet vi skriver om. Vi har ønsket å belyse at vi sitter på erfaringer med problematikken og at vi har en forforståelse, dog har vi vært åpne for å endre denne forforståelsen gjennom ny kunnskap. Svarene vi har fått gjennom de forskjellige intervjuene korrelerer i stor grad, og vi sitter med en opplevelse av at informantene sine erfaringer og opplevelser samsvarer i stor grad. Intervjuguiden har vært til stor hjelp og utformingen har gjort at vi har fått svar på de spørsmålene vi stilte. Det kan tenkes at oppgaven kan ha en generaliserbarhet og en overførbarhet til situasjoner som omdreier smitteeffekt blant mennesker, og at det ikke er avgrenset til kun barnevernsinstitusjoner.

3.6 Metodekritikk

Problemstillingen i forskningsprosjektet er inspirert av egne erfaringer fra yrkesfeltet. Det kan tenkes at våre erfaringer og forforståelse av problemet er med på å farge oppgavens vinkling, og vil kunne prege utvalget av empirien som ligger til grunn i funn-delen. Når det kommer til valg av informanter, er en av informantene utvalgt på bakgrunn av bekvemmelighetsutvalg. En av forfatterne har en eksisterende relasjon til informanten, og vi reflekterte rundt intervjuet og hvordan dette kan påvirke svarene til informanten. Våre refleksjoner førte til at den andre forfatteren ledet intervjuet, noe vi så på som hensiktsmessig for å få ærlige og gode svar. Den endelige problemstillingen legger vekt på de negative utfordringene som følger av at ungdommene flokker seg til hverandre, men under arbeidet med prosjektet har det også blitt reflektert rundt problemstillingens formulering og problemområde. På den ene siden kan det tenkes at dette er en god vinkling som kan bidra til metoder for hvordan man kan håndtere slike situasjoner, på den andre siden har vi tenkt at fokuset burde vært på forebyggende arbeid og at man i aller størst grad ønsker å få kontroll på situasjonen før det eskalerer. Hvordan man forebygge at ungdommene flokker seg til hverandre, har derfor vært en mulig problemstilling, men blir lagt på hylla da disse refleksjonen kom sent i skriveprosessen og etter at intervjuene var gjennomført.

4. Funn

Informantene vi har intervjuet til forskningsprosjektet arbeider i forskjellige barnevernsinstitusjoner med ulikt mandat. Informant 1 er utdannet sosionom og har over 5 års erfaring fra arbeid i barnevernsinstitusjon. Hen jobber nå i en akutt barnevernsinstitusjon med plasseringshjemmel etter Barnevernloven (1992) § 4-6 første og andre ledd. Informant 2 er også utdannet sosionom og har mange år med arbeidserfaring fra omsorgsinstitusjon. Hen er i tillegg godt kjent med kognitiv miljøterapi som arbeidsmetode. Institusjonen har plasseringshjemmel etter bvl. (1992) §§ 4-12, 4-4 sjette ledd, og 4-6 der det er samsvar mellom det akutte og en langsiktig plassering ved institusjonen. Informant 3 er utdannet barnevernspedagog og jobber i en behandlingsinstitusjon. Hen har over 10 år med erfaring i barnevernsinstitusjon med plasseringshjemmel etter bvl. (1992) §§ 4-24 og 4-26. I dette kapitlet vil vi presentere funnene som er gjort gjennom intervjuene.

4.1 Om arbeidet

4.1.1 En vanlig arbeidsdag

Informantene svarer relativt likt på spørsmål om en vanlig arbeidsdag på institusjonen. De forteller at morgenen starter med å vekke ungdommene å få de opp til skole eller andre dagtilbud. Informant 1 sier at i tilfeller som ferier eller hvor ungdommene ikke har dagtilbud, fokuserer de på å aktivisere ungdommene på andre måter. Dersom ungdommene ikke reiser på skole eller arbeider med skole, sier informant 3 at de ikke legger opp til store aktiviteter fordi ungdommene egentlig skulle vært på skole. Utover dagen arbeider de ansatte med administrative oppgaver, frem til ungdommene kommer tilbake fra dagtilbud. Kveldene består stort sett av fritid eller aktiviteter, hvor informant 2 forteller om fellesaktiviteter for de ungdommene som ønsker å være med på dette.

4.1.2 Type brukere

Når det kommer til problemstillingen og temaet for oppgaven, ungdommer som flokker seg til hverandre, svarer samtlige informanter at de har erfaringer med dette. Informant 2 påpeker at dette er noe de opplever periodevis, og informant 1 følger opp dette ved å si at det varierer ut ifra ungdommene som bor der, og gruppesammensetningen.

Ja, veldig ofte vil de helst det. [...] Hvis du får en ungdom i januar og neste allerede i februar, så har vi et problem. Altså, det behøver ikke skje, men da er det lettere at de flokkes til hverandre, for de har ikke blitt trygge på personalet enda. De har ikke begynt å... Man har ikke fått den gode relasjonen enda, som gjør at når det kommer en ungdom, så er det ungdommen som blir det trygge, for de har opplevd det samme og plassert dit kanskje på samme grunnlag omtrent. (Informant 3).

4.2 Påvirkning av miljøterapeutiske arbeidet

4.2.1 Relasjoner

Informant 1 trekker frem forberedelsene som gjøres ved nytt inntak og at man gir ungdommene spillerom da de ankommer institusjonen. Alle informantene er enige om at relasjon og tillit er viktig for arbeidet og veien videre, men at det må gå i ungdommenes tempo. For å bygge relasjon trekker informantene frem eksempler som å finne felles interesser, bruke humor og lek, skape trygghet og være trygge voksne. Informant 3 sier at «det er mye kjærlighet i et nei» og at dette kan være en trygghet for ungdommene i situasjoner hvor de kan ha vanskeligheter med å si nei selv.

Når det er snakk om grensen mellom privat og profesjonell, er både informant 2 og 3 veldig tydelig på at man må gi av seg selv, men være klar over hva man deler. De understreker at man på ingen måte må gi så mye av seg selv at man setter ungdommen i en situasjon der de blir sittende med omsorgsrollen og skal bære dine følelser. Dog er «det er viktig at de ser at vi er mennesker og har følelser» sier informant 2.

4.2.2 Miljøterapeutiske teorier og arbeidsmetoder

Alle informantene jobber i statlige institusjoner drevet av Bufetat, og sentralt for det miljøterapeutiske arbeidet står handlekraft.

Handlekraft har vært veldig sentralt i Bufetat de siste årene. Det har vært en veldig god tilnærming, og det går litt som hånd i hanske med kognitiv miljøterapi. Det har vært en veldig fin tilnærming fordi den er så lett forståelig, også for ungdommene. Denne tredelte hjernen og flukt. Du får brukt det på en veldig god måte inn mot ungdommene, og også en forståelse for oss (personalet) da. (Informant 2).

Essensen i arbeidet er å gi ungdommene de redskapene de trenger for å håndtere livet etter endt opphold. Informant 1 trekker også frem traumesensitivt arbeid, med regulering og stabilisering. Dette er også begreper som de andre informantene trekker frem. Enda et sentralt begrep i institusjoner er trygghet og sikkerhet. Dette dreier seg i korte trekk om hvordan man kan jobbe med situasjoner i forkant av dem, samtidig som det også har fokus på rettighetsforskriften og trygghet for både ungdommene og personalet. Her maler informant 3 et veldig godt bilde av maktaspektet i institusjoner og sier at «[...] man har lov til å gjøre mer enn hva man har lyst til å gjøre.».

4.2.3 Skille ungdommene ved aktiviteter

Aktivitetsfag er også en del av det miljøterapeutiske arbeidet. Siden oppgaven dreier seg om ungdommer, deres relasjoner og påvirkning, stilles det spørsmål om ungdommene skilles under aktiviteter. Her svarer samtlige av intervjuobjektene at det varierer. I enkelte situasjoner kan det være hensiktsmessig å skille ungdommene dersom de har en negativ påvirkning og en destruktiv relasjon. I situasjoner der ungdommene har en positiv relasjon,

sier informant 1 at det kan være positivt med fellesaktiviteter. Informant 3 trekker også frem at enkelte ganger kan man velge å ha en til en aktiviteter for å fremme relasjonen mellom ungdom og ansatt, samtidig som det kan føre til større mestring hos ungdommen. Her trekker hen fram et fint eksempel hvor man er på besøk i stallen. Kanskje ungdommen mestrer ridning bra, og kan bli en slags veileder for personalet som mangler mestring. Dette vil igjen kunne øke mestringen til ungdommen ytterligere. «Man må skape mestringsopplevelser, ikke tapsopplevelser.» sier informant 3.

4.3 Påvirkning av arbeidsmiljø og personalet

4.3.1 Følger for arbeidsmiljøet

I situasjoner der ungdommene får en sterk relasjon og hvor de flokker seg til hverandre, kan alle informantene se at det påvirker personalet. Det kan påvirke personalet i den forstand at man må «koble seg på» på andre måter, men at man også får til gode refleksjoner i slike perioder sier informant 1.

Jeg tror det har veldig mye å si, både hvordan man er bygd og hvem man står i situasjonen med. Det er klart det tærer på. Vi hadde en periode med masse sykemeldinger, og det handler ikke om at mange var skadet, for det var sjeldent det gikk fysisk utover de voksne, men det latente som ligger der. (Informant 2).

Ungdommene har gode følere og vet ofte personalets svake punkter sier informant 3, og at dette er noe av grunnen til usikkerhet blant personalet. Fokuset i spørsmålet har ikke vært hvilke situasjoner som kan oppstå, men heller hvordan relasjonen mellom ungdommene kan påvirke arbeidsmiljøet. Dog ser man likhetstrekk mellom svarene til informantene, og at de peker mot spesifikke situasjoner som kan være utfordrende å stå i. På spørsmål om problematikken til ungdommene som flokker seg til hverandre, og om de har liknende problematikk, varierer svarene fra informantene. Informant 1 sier at lik problematikk kan være en avgjørende faktor for at ungdommene flokker seg. Informant 3 tenker at det kan være både og, men at liknende problematikk ikke nødvendigvis er det utslagsgivende punktet, men at det samtidig kan ha en betydning.

4.3.2 Regler og grensesetting

Når det snakkes om regler og grenser på institusjonen, er informant 1 og 2 ganske enige om at dette er noe som er nedskrevet og som må være på plass. Informant 3 er også enig i dette, men trekker frem problemstillingen mellom skjønnsutøvelse og regler. Med dette mener hen at det kan være utfordrende å overholde for eksempel leggetid, da yrket er bygget på skjønn og at man må gjøre unntak. Informant 2 er også inne på denne problemstillingen, og trekker frem viktigheten av god dokumentasjon ved avvik. Tillit til de andre i personalgruppen er også noe som blir belyst, da ungdommer kan prøve å sette personalet opp mot hverandre, både ved normalen og avvik. Det legges også vekt på personlige grenser og at man må kjenne seg selv i arbeidet. Man kan oppleve at enkelte ungdommer trigger en, og man kan ha behov for en «time out» for å regulere seg sier informant 1 og 2. I disse situasjonene er det også

viktig at man er åpen med de andre ansatte, slik at man kan hjelpe hverandre ut av vanskelige situasjoner og «[...] at man kan spille hverandre gode.» (Informant 2).

4.3.3 Bemanning

2 av 3 informanter jobber på en institusjon hvor de har langturnus, også kalt medlever turnus. Informant 3 har også tidligere erfaring med slik turnus, og det er en felles mening blant informantene om at dette er en god måte å arbeide på. De trekker frem kontinuitet i arbeidet, stabilitet for ungdommene og muligheten til å fullføre arbeidet. En slik turnus er som regel teambasert, noe som skaper trygghet blant de ansatte. Dette fører også til at det kan bli god takhøyde for å diskutere og gi tilbakemeldinger. Informant 2 og 3 opplever også at det er enklere å koble av når man har fri, og at man kan legge fra seg jobben på jobb. De argumenterer også for at dette er en fin mulighet til å bygge relasjon til ungdommene, da man er tettere på.

4.4 Benytte relasjonen konstruktivt

4.4.1 Fordeler

Når det kommer til fordeler ved at ungdommene knytter seg til hverandre, trekkes det frem flere positive sider av informant 1 og 2. Dog understreker begge at ungdommene ikke kan erstatte personalet. Dersom man har to velfungerende ungdommer med en god relasjon, kan dette være veldig fint sier informant 1. En alliert eller samtalepartner kan være fint å ha, og samtidig kan tilknytningen også gjøre det enklere å arbeide i grupper sier informant 2. Videre sier hen at det kan skape mindre kaos, da ungdommene ikke ønsker å ødelegge for hverandre og at man kan oppleve en større gruppentilitt. Det er uansett viktig at ungdommene får en relasjon til personalet. «Relasjon er jo nesten alt av arbeidet. Det er jo det vi jobber med.» sier informant 1.

4.4.2 Ulemper

Når det kommer til negative sider ved relasjonen og tilknytningen mellom ungdommene, sier informant 1 at den manglende informasjonsbiten kan være problematisk. Hen trekker også frem situasjoner som ligger utenfor personalets kontroll, som for eksempel avstikk. Informant 2 sier at de negative sidene handler om hvordan ungdommene bruker felleskapet. Her trekker hen frem eksempler hvor ungdommene bruker relasjonen til å svekke tilliten til personalet.

4.4.3 utfordringer og etiske dilemmaer

Det er også utfordringer knyttet til det å bruke relasjonene konstruktivt, der taushetsplikt er den største faktoren.

De kan ofte være bekymret for sine venner, det opplever vi jo ofte. Si at en jente er på rømmen, som en annen beboer har på Snapchat, også er de bekymret fordi de ser at hun er på rømmen og kanskje i et dårlig miljø. Også kommer de (beboeren)

og gir beskjed til oss. Det er en veldig vanskelig situasjon, for de ber om at vi ikke må si at de har gitt beskjed, og vi sitter på info som vi må bruke. Hvordan løse det? (Informant 2).

Det oppstår også etiske utfordringer i arbeidet med ungdommer som bor på institusjon. Alle informantene trekker frem taushetsplikten og informasjonsdelingen som informant 2 problematiserer. Informant 3 sier også at det kan være utfordrende å gi ungdommene rom til å være med hverandre, da de kanskje ikke helt forstår hvordan de påvirker hverandre. Informant 1 belyser situasjoner der de yngre henger seg på de eldre, og glemmer at det er en aldersforskjell, spesielt i situasjoner hvor det er romantiske eller seksuelle følelser mellom ungdommene.

5. Diskusjon

Innledningsvis i oppgaven tok vi for oss problemstillingen som igjen ble delt opp i tre forskningsspørsmål. Diskusjonen deles derfor opp i tre deler hvor vi drøfter funn, teori og eksisterende forskning på feltet. Diskusjonen vil dreie seg om ungdommenes relasjon og hvordan relasjonen påvirker det miljøterapeutiske arbeidet, sett i lys av relasjoner og smitteeffekt i institusjoner. Videre vil vi se på hvordan negativ ungdom-ungdom-relasjon påvirker personalet og arbeidsmiljøet, gjennom kognitiv atferdsterapi, regulering og risikohåndtering. Siste del av diskusjonen tar for seg hvordan man kan benytte seg av ungdom-ungdom-relasjonen på en konstruktiv måte, både positive og negative sider, sett opp mot lovverk og tillit i relasjoner.

5.1 Hvordan påvirker relasjonen mellom ungdommene det miljøterapeutiske arbeidet på institusjonen?

Funnene viser at det kan være vanskelig for miljøterapeutene å arbeide med relasjonen til nye ungdommer, dersom det kommer en ny ungdom rett etter. Ungdommene har ikke rukket å etablere en trygghet hos miljøterapeutene, og danner derfor denne tryggheten hos hverandre, fordi de har mer til felles med hverandre, med tanke på bakgrunn for opphold, historie og andre forhold. Dette stemmer overens med det Ulset (2016b) sier, at ungdommer som bodde på institusjoner hadde mer til felles og derfor fant det lettere å etablere vennerelasjoner med hverandre, i stedet for ungdom som ikke bodde på institusjon. Fordi det er lettere for ungdommen å etablere relasjoner og søke støtte hos hverandre i stedet for å oppsøke miljøterapeutene, kan en se det som en negativ påvirkning. Det kan tenkes at dette er med på å hindre miljøterapien som metode. Dette samsvarer med hva Andreassen (2003) sier, om at ungdommer med atferdsproblematikk i institusjoner har lettere for å unndra seg behandling når de omgås med andre ungdommer med atferdsproblemer. Sett i lys av funn, kommer det fram at alt miljøterapeutisk arbeid foregår i relasjoner, i likhet med hva Levin & Ellingsen og Storø (2015; 2008) sier.

Aktiviteter kommer fram som en del av det miljøterapeutiske arbeidet i funnene. Aktivitetene har som hensikt i å bygge mestringsopplevelser for ungdommen, enten i plenum eller på individnivå. Det kommer fram at ungdommene kunne bli splittet ved antatt planlagte aktiviteter, i tråd med analytisk risikovurdering (Ellingsen & Kruke, 2015). Dette var dersom ungdommene hadde en negativ påvirkning gjennom relasjonen til hverandre. Vi kan se gjennom Storøs (2017) forskning at ungdom med lik problematikk eller utfordringer kan gi negativ påvirkning på flere områder, til likhet med Andreassens funn fra 2003.

Informantene gjør det tydelig at tillit innad i personalgruppen er viktig overfor ungdommer som flokker seg. Dette er fordi at de kunne oppleve at ungdommene gjennom sine relasjoner med hverandre, kunne svekke personalets tillit. Ved å gjøre dette, kunne det skape mistillit blant personalet og yrkesutøvelsen ble derfor svekket. En kan anta at dette også kan påvirke miljøterapeutisk arbeidsutøvelse, da relasjonen mellom ungdommene og miljøterapeutene

svekkes gjennom mistilliten. Levin & Ellingsen (2015) påpeker at sosialarbeidere har et delmål å skape tillit i relasjonsarbeidet med brukerne. Dersom brukerne ikke har hatt et ønske om å være rundt sosialarbeideren, men har blitt henvist eller tvunget, kan dette skape en forutsetning for at tilliten aldri finner sted. Dette kan være årsaken til ungdommen ikke tar nytte av relasjonsdannelsen fra miljøterapeuten. Det blir tydelig at dette er en påvirkende faktor for konstruktivt miljøterapeutisk arbeid.

Begrepet miljøterapeutisk arbeid, definert gjennom Larsen (2018), kan se ut til å komme til kort, der det å ta hensyn til de individuelle og kontekstuelle omstendighetene som påvirker ungdommenes relasjon til hverandre og miljøterapeutene, blir en stor utfordring og påvirkning for miljøterapien i praksis. Det er for mye som rommes under begrepet miljøterapi og forventningene rundt begrepets definisjon. Ut fra funnene og relasjonsbegrepet fra Levin & Ellingsen (2015), påpekes det at en sosialarbeider må inneha kunnskap om de forholdene som kan ha påvirkning på relasjoner, for å skape en god relasjon til brukeren, i tillegg til at alt av sosialt arbeid foregår i relasjoner, må dette romme miljøterapeutisk arbeid. En kan derfor argumentere for at relasjonene mellom ungdommen er en sterk påvirkningsfaktor, sett i lys av empirien, for miljøterapeutisk arbeid på barnevernsinstitusjoner. Samt at begrepet miljøterapi kanskje blir et for vidt ord i form av definisjon, der dette skal omfavne: «En systematisk og gjennomtenkt tilretteleggelse av miljøets psykologiske, sosiale og materielle/fysiske betingelser i forhold til individets og gruppens situasjon og behov. Hensikten med dette er å fremme deres muligheter til læring, mestring og personlig ansvar.» (Larsen, 2018).

For å svare på det første forskningsspørsmålet: «Hvordan påvirker relasjonen mellom ungdommene det miljøterapeutiske arbeidet?», ser vi gjennom drøftingen at påvirkningen fra ungdom-ungdom-relasjonen er merkbar. Gjennom funn, ser vi at det kommer flere utfordringer ved å ikke rekke å skape den ønskede relasjonen til ungdommene, fra et miljøterapeutisk ståsted. Ved å ikke ha den relasjonen i bunn, ser vi at resultatet kan bli en vanskelig relasjon å forholde seg til, der det er sjanser for å se en økning av antisosial atferd rundt ungdommene. Det blir ikke lettere dersom ungdommene viser seg å være uten tillit til miljøterapeutene, da relasjoner uten tillit kan resultere i et miljøterapeutisk arbeid som gir lite effekt. Til slutt, ser vi at det kanskje er begrepet miljøterapeutisk arbeid som kanskje må omdefineres eller oppdateres. Det er mange faktorer som skal tas høyde for innenfor begrepet. Uten klare retningslinjer for hva miljøterapi er og hvordan det utøves, kan man egentlig definere hva som helst som miljøterapeutisk.

5.2 Hvordan kan negativ ungdom-ungdom-relasjon påvirke arbeidsmiljøet og personalet?

Funnene våre viser at ungdommer som flokker seg til hverandre er en påvirkende faktor for arbeidsmiljø og personalgruppen. Samtlige informanter beskriver erfaringer med dette, og forteller hvordan det kan være belastende å stå i slike situasjoner. Dramsdahl og Jordahl (2015) beskriver situasjoner hvor ungdommer som kan trigge, og belyser hvordan den

kognitive diamanten kan brukes på en selv for å bli bevisst sine egne tanker og reaksjoner, samt hvordan man kan endre uhensiktsmessige tanke- og handlingsmønstre. Informant 1 og 2 bekrefter dette og forteller om situasjoner hvor man kan ha behov for å trekke seg ut og ta en «time out» for å regulere seg, fordi en opplever at enkelte ungdommer kan være triggende. Dette kan også sees i sammenheng med toleransevinduet og selvregulering. Som Nordanger og Braarud (2017) sier, kan man benytte modellen for toleransevinduet på en selv, hvor man kan bruke modellen som et verktøy for å regulere seg tilbake innenfor vinduet. Man kan trekke klare paralleller mellom den kognitive diamanten som forståelse på ens egne reaksjoner, og toleransevinduet som en modell og metode for hvordan man skal regulere seg. Dersom man opplever uhensiktsmessige reaksjoner hvor kroppen går i alarmberedskap, som følge av for eksempel utagering, kan det tenkes at selvregulering vil kunne hjelpe deg akutt i situasjonen, hvorpå den kognitive diamanten vil kunne bidra i det lengre løp.

Påvirkningen av negativ ungdom-ungdom-relasjon kan tære på og man kan oppleve perioder med mange sykemeldinger, forteller en av informantene. Videre sier hen at det ikke handler om fysiske skader, men det latente som ligger der. Johansen (2014) skriver om gjennomtrekk og hvordan barnevernsinstitusjoner opplever dette i stor grad. Det kan tenkes at disse belastningene og sykemeldingene som informantene snakker om, kan forklare noe av det Johansen sier, hvor arbeidet er så belastende at man etter hvert må bytte arbeidsplass. Utrygghet og usikkerhet blant personalet er også en konsekvens som informantene trekker frem i situasjoner hvor ungdommene flokker seg. Informant 3 sier at ungdommene har «gode følere» og at de plukker opp personalet sine usikkerheter, som igjen kan føre til forsterket utrygghet. Trygghet og sikkerhet er et av begrepene under handlekraft, og består i stor grad av risikoanalyse og risikovurderinger i forkant av situasjoner, nettopp for å skape trygghet og sikkerhet. Dette kan ses i sammenheng med hva Ellingsen og Kruke (2015) sier om risikovurdering og analytisk resonnering. Dog kan man oppleve å komme utfor uforutsette eller akutte situasjoner hvor man ikke har fått muligheten til å risikovurdere i forkant. Disse situasjonene kan anses som aktuelle situasjoner hvor man håndterer risikoen intuitivt etter affekt og tidligere erfaringer. Det kan tenkes at disse situasjonene kan oppleves som utrygge, og at mangelen på trygghet i personalgruppen vil kunne gjøre en usikker. Som en motvekt for utrygghet, sier informantene at medlevertturnus og faste team kan styrke tryggheten i personalgruppen. Trygghet er også ansett som en essensiell faktor for godt teamarbeid (Dramsdahl & Jordahl, 2015).

For å svare på det andre forskningsspørsmålet: «Hvordan kan negativ ungdom-ungdom-relasjon på virke arbeidsmiljøet og personalet?», viser funnene at slike situasjoner kan være belastende å stå i, og at det latente som kan oppstå i disse situasjonene kan føre til sykemeldinger som følge av belastning. Selv om informantene opplever at faste team kan styrke tryggheten til personalet, kan disse situasjonene i tillegg føre til utrygghet blant personalgruppen, og være en motvirkende faktor for godt teamarbeid. For å motvirke denne negative påvirkningen fra ungdomsgruppen, kan det tenkes at gode risikovurderinger i forkant av situasjonene og et godt arbeidsmiljø vil kunne gjøre personalet tryggere og mer rustet for slike utfordrende situasjoner.

5.3 Hvordan kan man benytte seg av relasjonen mellom ungdommene på en konstruktiv måte?

Funnene forteller oss at ungdommer som flokker seg til hverandre kan ha både positive og negative sider, men man ser også et skille hvor det som er positivt for ungdommene kan være negativt for personalet og vice versa. Man kan tolke funnene i en slik retning hvor informantene tenker det er positivt at ungdommene får en relasjon, men at det kan være utfordrende å gi de rom til å være med hverandre, da de kanskje ikke ser hvordan de påvirker hverandre. Dette kan være påvirkning i retning av skulking på skole, avstikk og rus, slik som Storø (2017) beskriver i sin artikkel. Informantene belyser dilemmaer som kan oppstå når en ungdom er på avstikk, og en annen beboer sitter på informasjon om hvor ungdommen befinner seg. Her vil man i utgangspunktet kunne tenke at ungdommens relasjon er positiv, i den forstand at personalet får informasjon om hvor ungdommen oppholder seg. På den andre siden, vil man kunne oppleve at informasjonen er nytteløs dersom beboeren ikke ønsker å «tyste» på vennen sin og bryte tilliten. Personalet blir med andre ord hemmet av taushetsplikten (bvl. § 6-7), da de må ta hensyn til beboeren som sitter på informasjonen. Andre funn peker også på at en kan bruke relasjonen mellom brukerne på konstruktive måter, der informantene ser på hvor relasjonen mellom ungdommene kan være med på å oppmuntre andre ungdom til å delta i aktiviteter. Dette ser vi er en del av Larsens (2018) definisjon av å arbeide med miljøterapi. Storø (2017) viser også til hvordan miljøterapeutene i stor grad har fokus på det positive ungdommene seg imellom, og at dette kan skape prososial atferd på institusjonen.

For å svare på det tredje forskningsspørsmålet: «Hvordan kan man benytte seg av relasjonen mellom ungdommene på en konstruktiv måte?», kan man oppsummere i både positive og negative aspekter ved relasjonsarbeidet og hvordan benytte relasjonen konstruktivt. Gruppeaktiviteter med ungdommene, der de har en prososial relasjon til hverandre, kan gjøres med vellykkede resultater. Vi kan også se at deres evne til å skape positive relasjoner burde dyrkes, men med baksiden at det kan være vanskelig å gi de det rommet de ønsker, i frykt for at de skal etablere en negativ smitteeffekt seg imellom (Andreassen, 2003). Å hankses med utfordringer rundt konstruktivt arbeid med deres relasjon, kan vise seg vanskelig å ha et definitivt svar på.

6. Avslutning

Innledningsvis i oppgaven belyste vi situasjoner hvor ungdommene flokker seg til hverandre, fremfor å bygge relasjon med personalet. Selv om man i størst grad ønsker å forebygge, ikke reparere, ønsket vi å se på hvordan man håndterer situasjonen når den allerede har oppstått. Med dette i mente, utarbeidet vi problemstillingen: *Hvordan håndterer man utfordringene som følger av at ungdommer i barnevernsinstitusjoner flokker seg til hverandre og ikke personalet?* Gjennom drøfting av teori, empiri og eksisterende forskning kan vi konkludere med følgende svar på problemstillingen:

Problemstillingen og forskningsspørsmålene kan ses på som en helhetlig prosess med 4 ledd. Første ledd i prosessen er selve problemstillingen hvor ungdommene flokker seg til hverandre. Andre ledd, forskningsspørsmål en, tar for seg hvordan dette påvirker oss som miljøterapeuter i det arbeidet vi skal utøve. Ledd nummer tre er forankret i forskningsspørsmål to, og sier noe om hvordan problemet påvirker oss som ansatte, som en gruppe og på et personlig nivå. Det fjerde og siste leddet i denne prosessen, er forskningsspørsmål nummer 3. Dette sier noe om hvordan man skal håndtere denne problemstillingen der ungdommene flokker seg til hverandre og følgene som kommer av dette. Hvordan man skal håndtere situasjoner der ungdommene flokker seg til hverandre kan konkluderes slik: Man må skape gode relasjoner til ungdommene, bygge opp tillit og legge føringer for et prososialt miljø på institusjonen. Dette vil kunne kreve større fokus på det miljøterapeutiske arbeidet, nærmere bestemt miljøet i institusjonen. For å skape en god grunnmur i personalet som skal utføre det miljøterapeutiske arbeidet, er man avhengig av et trygt personal. Dette vil man i stor grad kunne oppnå gjennom arbeid i faste team hvor personalet er trygge på hverandre. Planlegging og risikovurdering av situasjoner i forkant vil spille en avgjørende faktor i arbeidet når problemet allerede har oppstått. Herunder gjelder det tilrettelegging av aktiviteter, hvor man bør vurdere om det vil være hensiktsmessig å gjennomføre gruppeaktiviteter eller individuelle aktiviteter. Miljøterapien bygger på mange faktorer slik som Larsen (2018) skriver, og man kan se seg nødt til å gjøre individuelle tilpasninger i situasjoner hvor dette ses på som hensiktsmessig for den enkelte, men også for fellesskapet. Til slutt må man være bevisst på smitteeffekten ungdommene imellom, og alltid ha det i bakhodet når man arbeider miljøterapeutisk i en institusjon.

Svaret sier noe om situasjoner som kan oppstå i barnevernsinstitusjoner og hvordan man som miljøterapeut kan håndtere disse utfordringene som følger med. Forskningsprosjektet er avgrenset i en slik forstand at vi spesifikt har sett på ungdommer i barnevernsinstitusjoner. Dette innebærer barn og unge i alderen 13-18 år, som er plassert i institusjoner på oppdrag fra Bufetat. Det kan tenkes at oppgaven kunne vært avgrenset i større grad, og at man hadde begrenset utvalget av informanter til en spesifikk type barnevernsinstitusjon som for eksempel behandlingsinstitusjon. Dog tilsier vår kunnskap at atferd og beskrevet problematikk kan oppstå i forskjellig type institusjoner. Prosjektet sine rammer legger begrensninger på hvor dypt man kan undersøke problemstillingen. Vi har en stor interesse for temaet og ser gjerne at man kunne gjennomført et forskningsprosjekt i større skala, med

flere informanter og generelt et større omfang. Ved å sette søkelys på tematikken som problemstillingen ligger i, ser vi et behov for at det blir gjort mer forskning på feltet, da det viser seg å være aktuell problematikk for miljøterapeuter i barnevernsinstitusjoner. Vi opplevde også, gjennom søking, at det var lite eksisterende forskning på temaet, gjort i nyere tid. Med andre ord er det behov for bredere og nyere forskning på feltet.

7. Bibliografi

- Andreassen, T. (2003). *Behandling av ungdom i institusjoner - Hva sier forskningen?* Oslo: Kommuneforlaget.
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester (LOV-1992-07-17-100)*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- Dramsdaahl, M., & Jordahl, H. (2015). *Kognitiv miljøterapi - Samarbeid og endring*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Ellingsen, I. T., & Kruke, B. (2015). Risikohåndtering i sosialt arbeid. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid - En grunnbok* (ss. 210-226). Oslo: Universitetsforlaget.
- Johansen, I. (2014). *Turnover i det kommunale barnevernet*. Oslo: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/175497?_ts=145d565fod8
- Krogh, T. (2014). *Hermeneutikk - Om å forstå og fortolke*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Larsen, E. (2018). *Miljøterapi med barn og unge - Organisasjonen som terapeut*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Larsen, E., & Selnes, B. (1975). *Fra avvik til ansvar - En miljøterapeutisk tilnærming til ungdom i institusjon*. Oslo: Tano.
- Levin, I., & Ellingsen, I. T. (2015). Relasjoner i sosialt arbeid. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid - En grunnbok* (ss. 112-123). Oslo: Universitetsforlaget.
- Mnchow, O. V. (2009, Mai 28). BARN og UNGE ruser seg på institusjoner. *Rus & samfunn*, ss. 6-7.
- Nordanger, D. Ø., & Braarud, H. C. (2017). *Utviklingstraumer*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Rettighetsforskriften. (2011). *Forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon (FOR-2011-11-15-1103)*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-11-15-1103?q=rettighetsforskriften>
- Siegel, D. J. (2012). *Developing mind, 2nd edition*. New York: The Guilford Press.

- Stokholm, A. (2009). *Anbragte børn mellem kammerater og pædagoger. En antropologisk analyse af socialitet og identitetsdannelse på døgninstitusjon (Ph.d-avhandling)*. København: ViaSysteme.
- Storø, J. (2008). *Sosialpedagogisk praksis: Det handler om hva du gjør*. Universitetsforlaget.
- Storø, J. (2017). Beboersammensetning. I E. Backe-Hansen (Red.), M. Løvgren, C. B. Neumann, & J. Storø, *God omsorg i barnevernsinstitusjoner* (ss. 99-121). Hentet fra <https://fagarkivet.oslomet.no/bitstream/handle/20.500.12199/5109/Nettutgave-NOVA-Rapport-12-17-God-omsorg-i-barnevernsinstitusjoner.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder - I praksis* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ulset, G. (2016a). *Tett på livet i barneverninstitusjon - En eksempelstudie*. Trondheim: Regionalt kunnskapssenter for barn og unge – Psykisk helse og barnevern (RKBU Midt-Norge).
- Ulset, G. (2016b). Vennskap – Perspektiver og tilnærminger blant ungdom i barneverninstitusjon. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, ss. 80-94.
- Aasheim, A., & Lunde, A. L. (2020, November 26). Jeg vil vise hvordan det er å leve slik jeg lever. Så usminket som mulig - Før jeg dør. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/amagasinet/i/PRRWqJ/jeg-vil-vise-hvordan-det-er-aa-lev-slik-jeg-lever-saa-usminket-som-m>

8. Vedlegg

8.1 Vedlegg 1 – Samtykkeskjema

Førespurnad om deltaking som informant i studentprosjekt

Tredje studieår gjennomfører barnevernspedagog- og sosionomstudentane ved Høgskulen i Volda eit forskingsprosjekt i grupper. Prosjektet dannar grunnlaget for bacheloroppgåva. Målet er å utvikle kunnskap om profesjonsutøving innanfor sosialt arbeid. Høgskulen i Volda er såleis ansvarleg for prosjektet.

Prosjektet

Dette prosjektet skal svare på problemstillinga “Hvordan håndterer man utfordringene som følger av at ungdommene støtter seg på hverandre, og ikke personalet?”, og samlar kunnskapar frå teori og yrkesfeltet. Vi rettar oss til deg fordi din arbeidsplass er relevant for temaet for oppgaven.

Prosjektet samlar inn kunnskapar gjennom intervju. Intervjuet vil ta omlag 60 minutt, og vert gjennomført fysisk ved deres arbeidsplass eller digitalt. Samtalen vil krinse kring hvordan du utfører yrket ditt, hvilke erfaringer du har knytt til temaet for oppgaven våres. Det einaste vi treng å vite om deg, i tillegg til dette, er hvilken utdanning og erfaring du har. Det spør vi om i samtalen. For at vi skal sleppe å hugse alt du har sagt, tek vi lyd- og/eller videoopptak av det vi snakkar om.

Frivillig:

Det er frivillig å delta, og du kan når som helst trekkje samtykket utan å gi oss ein grunn. Dersom du trekkjer deg etter at intervjuet er gjennomført, vil alle opplysningar bli anonymisert. Vi baserer retten til å behandle opplysningar om deg på ditt samtykke.

Om du deltek:

Alle personopplysningar vert behandla konfidensielt. Ingen vil få vite at det er du som har gitt oss den kunnskapen vi får, med mindre du godkjenner at vi skriv kven du er. Om du ikkje godkjenner dette, skal det ikkje vere råd for utanforståande å skjøne kva *du* har sagt når ein les oppgåva vi skal skrive. Opptaka og koplinga mellom deg og det du seier (ein såkalla «koplingsnøkkel») vert lagra i eit låst arkiv. Prosjektet vert avslutta 31/6 2020. Då vert opptaka sletta, og vi sit berre att med anonymisert materiale.

Dine rettar:

Så lenge du kan identifiserast i materialet har du rett til innsyn i det vi har registrert om deg, få desse retta eller sletta, få utlevert kopi av opplysningane og å sende klage til personvernombodet eller Datatilsynet om behandlinga av personopplysningane dine.

NSD (Norsk senter for forskningsdata AS) har på oppdrag frå Høgskulen i Volda vurdert at behandlinga av personopplysningar i prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dersom du har spørsmål, eller ønskjer å gjere deg bruk av rettane dine, ta kontakt med

- Studenter: Martin Nilsen på martinni@stud.hivolda.no eller på 48253914, Ruben Minkstuen på rubenm@stud.hivolda.no eller på 94894630.
- Lærer: Roar Stokken på roar.stokken@hivolda.no eller på 45240204.
- Personvernombod: Cecilie Røeggen på cecilie.roeggen@hivolda.no eller 70075073
- NSD: personverntjenester@nsd.no eller telefon: 55582117

Med beste helsing

Roar Stokken
Lærer

Martin Nilsen og Ruben Minkstuen
Studenter v/ Høgskulen i Volda

Samtykkeerklæring

Eg har motteke og forstått informasjon om prosjektet, og har fått høve til å stille spørsmål. Eg samtykkjer til:

- å delta i intervju med videoopptak
- å delta i intervju med lydopptak
- at opplysningar om meg vert publisert på ein måte som gjer at eg kan bli identifisert

Eg samtykkjer til at opplysningane mine vert behandla fram til prosjektet vert avslutta 31/6 2020

Dato

Signatur

Namn med blokkbokstavar

8.2 Vedlegg 2 – Intervjuguide

Om intervjuobjektet

1. Bakgrunn

- 1.1. Kan du fortelle litt om deg selv?
 - 1.1.1. Utdanning?
 - 1.1.2. Tidligere arbeidserfaring?
 - 1.1.3. Eventuelle verv?
- 1.2. Har du erfaring fra andre typer barnevernsinstitusjoner?

2. Arbeidsområde

- 2.1. Hva er dine arbeidsområder?

Om arbeidet

3. Om arbeidet

- 3.1. Kan du fortelle litt om en vanlig arbeidsdag hos dere? i korte trekk

4. Type brukere

- 4.1. Hva er plasseringsgrunnlaget for ungdommene hos dere?
- 4.2. Har du opplevd ungdommer som flokker seg til hverandre og ikke personalet?
 - 4.2.1. Hvis ja, hva er dine erfaringer med dette?
 - 4.2.2. Hvis nei, hva tror du er grunnen til at du ikke har opplevd dette?
- 4.3. Hva tror du ungdommene/barna tenker om å bo på institusjon?

Hvilke følger kan relasjonen mellom ungdommene få for det miljøterapeutiske arbeidet på institusjonen?

5. Relasjon

- 5.1. Hva fokuserer du på for å skape en god relasjon til en ungdom?
- 5.2. Hvor viktig er det å skape tillit mellom deg og ungdommene?
 - 5.2.1. Hvorfor er det viktig?
 - 5.2.2. Hva gjør du for å skape god tillit til ungdommene?

6. Miljøterapien

- 6.1. Hva er målsettingen med det miljøterapeutiske arbeidet dere utfører?
- 6.2. Hva slags miljøterapeutiske teorier/arbiedsmetoder benyttes på institusjonen?
- 6.3. Skiller dere barna/ungdommene på institusjonen når dere skal gjøre aktiviteter med de?
 - 6.3.1. Hvorfor?

Hvordan kan tilknytningen mellom ungdommene påvirke arbeidsmiljø og yrkesutøvelse?

7. Arbeidsmiljø

- 7.1. Føler du at ungdommer som flokker seg til hverandre kan påvirke arbeidsmiljøet på institusjonen?
 - 7.1.1. I hvilken grad?
 - 7.1.2. Positive måter?
 - 7.1.3. Negative måter?
- 7.2. Hva gjør du/personalet for å sikre et godt arbeidsmiljø?

8. Yrkesutøvelse

8.1. Kan ungdommenes relasjon til hverandre påvirke dere yrkesutøvelse?

8.1.1. I hvilken grad?

8.2. Hva tenker du er viktig for å opprettholde en god yrkesutøvelse i situasjoner der ungdommene flokker seg til hverandre?

8.3. Grensesetting, i hvilken grad skjer det?

8.3.1. Hvordan håndterer man situasjoner der ungdommen pusher grensene?

8.3.2. Er det en unison forståelse av hva slags grenser som er på institusjonen, både mellom deg og ungdom og mellom de andre ansatte?

9. Bemanning

9.1. Hvordan er bemanningen? Medlever/turnus/annet?

9.1.1. Hva tenker du om denne typen turnus?

9.1.2. Hvorfor?

9.1.3. Hvordan tror du dette påvirker ungdommene?

9.2. Hvor mange ansatte er dere per ungdom?

9.3. Hvordan er ansattsituasjonen? Er den preget av mange vikarer?

9.3.1. Hvordan føler du dette påvirker ungdommene?

Hvordan kan man benytte relasjonen mellom ungdommene på en konstruktiv måte?

10. Fordeler

10.1. Føler du at det kan være fordeler ved at ungdommene knytter seg til hverandre og ikke personalet?

10.1.1. Hvordan kan du bruke disse fordelene i det miljøterapeutiske arbeidet?

11. Ulemper

11.1. Føler du at det kan være noe negative sider knyttet til at ungdommene flokker seg til hverandre og ikke personalet?

11.1.1.1. Hvilke følger får disse negative sidene få for det miljøterapeutiske arbeidet?

12. Utfordringer

13. Utfordringer som du føler oppstår når du prøver å anvende relasjonen til noe konstruktivt?

13.1. Opplever du at det kan oppstå etiske dilemmaer knyttet til dette?

13.1.1. Hvilke type dilemmaer?

13.1.2. Hvordan arbeider du med de?

13.1.3. Hva tenker du at man kan gjøre for å forebygge det?

Avslutning

13. Avrunde intervjuet

1. Er det noe du ønsker å legge til?

2. Har du noen spørsmål til oss?

3. Konstruktive tilbakemeldinger?